

КІБЕРНЕТИЧНИЙ ПРОСТІР ТА КІБЕРНЕТИЧНИЙ ЗЛОЧИН: СПРОБА ПОСТКЛАСИЧНИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ

В. ВОЙЧИШИН
*асистент кафедри філософії та теорії права
(Чернівецький національний університет
імені Ю. Федьковича)*

Тотальна інформатизація та глобальна комп'ютеризація створили новий простір міжсуб'єктної комунікації, що, у свою чергу, спровокувало формування нового, раніше невідомого правовій науці понятійно-категоріального апарату. Зокрема, такими новоствореними поняттями є «кібернетичний злочин» та «кібернетичний простір». Необхідність використання (запозичення) зазначених вище термінів у правовій науці далеко не випадкова. Електронна комерція, віртуальні правочини, вчинення злочинів за допомогою комп'ютерів у мережі Інтернет тощо сприяють формуванню нових правовідносин, невідомих раніше юридичній науці. Отже, можна констатувати наявність об'єктивної потреби в осмисленні кібернетичного простору, логіки та особливостей його функціонування, зокрема як середовища скоєння кібернетичного злочину. Поява новітніх інформаційних та комунікаційних технологій суттєво похитнула панівне світосприйняття, створивши ідеальні умови для формування кібернетичного простору [22, р. 192–193]. У такому випадку виникає потреба тотального переосмислення правового простору крізь призму кібернетичного злочину та кібернетичного простору.

У вітчизняному законодавстві кібернетичні злочини знайшли свою нормативну об'єктивацію в XVI розділі Кримінального кодексу України та представлені в редакції трьох статей. Відповідно до статті 361 Кримінального кодексу України, кібернетичний злочин інтерпретується як винне, протиправне, суспільно небезпечне діяння, пов'язане із несанкціонованим втручанням в роботу комп'ютера чи комп'ютерних мереж. Проте, який онтологічний статус такого злочину: як він існує, в чому полягає його суспільна небезпека, яка буттєва специфіка його предмета та об'єкта? Жоден кодекс не в змозі дати відповіді на ці запитання. Отже, такий стан справ автоматично направляє нас до філософсько-правового осмислення досліджуваного феномену.

Пристаюючи до осмислення та осягнення феноменів кібернетичного злочину та кібернетичного простору, перш за все з'ясуванню підлягає простір у різноманітних його варіаціях та інтерпретаціях (правовий простір, кібернетичний простір). Феномен правової ситуації, як джерела буття права, теж займе

© В. Войчишин, 2015

чільне місце в рамках цього питання, адже ситуація етимологічно вказує на простір, у межах якого відбувається людська діяльність [1, с. 10].

Слід констатувати, що, незважаючи на зазначену вище актуальність, проблеми кібернетичного простору та кібернетичного злочину практично не досліджені з філософсько-правових позицій у вітчизняному правознавстві. Разом з тим, оскільки будь-яке осмислення простору повинно спиратися на певне філософське розуміння його суті, далі будуть викладені відповідні концепції простору. В свою чергу, це дозволить обрати той підхід, який є найбільш адекватним меті цієї статті.

Історія філософської думки налічує безліч просторових теорій та концепцій. Проте, на наш погляд, доречним буде виділення трьох підходів до розуміння простору, котрі найбільш яскраво демонструють приналежність до філософської класики та некласики. Класичний підхід представлений просторовою концепцією Р. Декарта, некласичний — феноменологічною філософією Е. Гуссерля та фундаментальною онтологією М. Гайдеггера.

Ключове наукове положення раціоналістичної філософії Р. Декарта зводиться до чіткого розрізнення матерії та простору, що допомогло вченому звільнитися від середньовічних уявлень про час, простір та матерію. Простір, або як ще називав його Р. Декарт «внутрішнє місце», цілковито відрізняється від тілесної субстанції, що укладається в цьому просторі та зосереджується в нашому мисленні. І справді, підтвердження знаходить той факт, що протяжність у ширину, довжину та глибину, становлячи простір, складає також і тіло. Різниця між ними полягає лише в тому, що тілу ми приписуємо певну протяжність, розуміючи, що воно разом з ним змінює своє місце щоразу, коли переміщається [2, с. 353]. Таким чином, простір у декартівському розумінні являє собою протяжність у трьох напрямках: ширину, довжину та глибину.

Викладаючи гуссерлівську позицію щодо простору, слід насамперед зазначити, що феноменологія є вченням про феномени свідомості, яке суттєво відрізняється від відомих філософських концепцій І. Канта та Г. В. Ф. Гегеля. Останні ж під поняттям «феномен» розуміють явище, яке дається у процесі чуттєвого пізнання. Феноменологічна наука кардинально переосмислила зазначене розуміння феномену, вкладаючи у зміст останнього певну усвідомлену предметність, котра має сенс. Свідомість, на думку Е. Гуссерля, завжди інтенціональна, тобто «направлена на щось». Інтенцію формують два ключових компоненти: ноєма та ноєзис. Ноєма — це «що», на яке спрямована увага. Ноєзис — це «як» цієї спрямованості. Мета вказаних операцій — виділення ейдосу, сутності тієї предметності, на яку спрямована увага дослідника [3, с. 79]. Виявлення іманентної властивості певного предмета досягається за допомогою методу феноменологічної редукції, який внаслідок операції епохе (утримання від будь-яких суджень про предмет) відкриває перед феноменологом «очищену», редуковану свідомість.

Питання просторового конституювання знайшло своє викладення у праці філософа під назвою «Початок геометрії», у рамках якої прояснюється позиція Е. Гуссерля щодо природи просторовості, при цьому вдаючись до уточнення, що геометрія служить лише назвою для виявлення так званого зв'язку між часом та простором [4, с. 66]. Не менш плідною була й лекція автора «Річ та простір», в якій теж можна віднайти певні концептуальні засади щодо розуміння простору та феноменів, які його наповнюють [5, с. 130]. Просторова річ, стверджує філо-

соф, є не чим іншим, як інтенціональною єдністю специфічно побудованих конкретних способів сприйняття (явлення) [6, с. 125].

Щодо аналізу Е. Гуссерлем просторового конституювання, то спосіб його здійснення відбувається на основі специфічних актів свідомості, в яких формуються предметності візуального поля, яке обмежене безліччю зв'язаних із точкою сприйняття перспектив, співвіднесених із первинним імпресіональним предметним змістом. Йдеться про таку реконструкцію свідомості «наявного простору», яка, згідно з феноменологічною термінологією, могла б бути названа внутрішньою свідомістю простору [4, с. 66]. Просторово-часова теорія німецького феноменолога дає змогу коректно реконструювати смисл досліджуваної реальності (фізичної, правової, психологічної, культурної).

Деякі змістовні думки з приводу інтерпретації простору Е. Гуссерлем та пріоритету просторової проблематики над темпоральною висловлює російський феноменолог В. Молчанов: «...мені здається більш перспективною в проблемному відношенні феноменологія простору, аніж часу. Саме простір, або ж просторовість, формують основу життєвого світу» [7, с.17]. Отже, простір у гуссерлівському розумінні є безкінечною багатоманітністю можливих становищ, які створюють можливість для багатьох ймовірних рухів і змін [8] та з допомогою інтерсуб'єктивних механізмів стають доступними для Інших.

Дещо іншу позицію щодо розуміння простору займає німецький мислитель М. Гайдеггер. Так, у своїй праці «Буття та час» він заявляє, що основне завдання його філософії — розкрити «смысл буття», це, у свою чергу, привело до назви його філософії — «фундаментальна онтологія». Буття визначається і досягається через присутність, «Dasein». Фундаментальна онтологія, таким чином, виявляється екзистенціальною аналітикою «Dasein». Базовими структурами останнього, на думку М. Гайдеггера, є *in-der-Welt-sein* (буття-в-світі) та *Mitsein* (спів-буття). Буття-в-світі (*in-der-Welt-sein*) має характер сумісності, що тягне за собою розуміння буття присутності, як *Mitsein*, спільного буття з Іншими, спів-буття, спів-існування [9, с. 53]. Префікс «спів-» вказує на наявність Іншого, на інші *Dasein*, які існують разом із ним.

На думку М. Гайдеггера, просторовість сама по собі є просторовістю-в-собі, яка непомітно знаходиться для підручного. Проте, окрім цього філософ наголошує, що простір не обмежується суб'єктом та світ не розташований «у просторі». Швидше, навпаки, простір є «в» світі, оскільки останній відкриває для існування конститутивне буття простору [9, с. 111]. Отже, будь-яке існування за своїми сутнісними характеристиками є просторовим. Наприклад, просторове буття речі вказує нам на стан, в якому вона перебуває.

Просторові відносини, пов'язані із буттям людини, виражаються поняттям «від-далення», яке, у свою ж чергу, є протилежним так званій «дистанції», адже одна «дистанція», будучи об'єктивно коротшою, ніж інша, може виявитися нескінченно довгою [9, с. 105]. Буття-в-світі людей (присутність) — просторове, оскільки присутність способом «від-далення» та напрямку — просторова, тож, наявне в світі можна зустріти в його просторовості [9, с. 110].

Підсумовуючи викладене, слід вказати, що, якщо виходити з позицій класичної юриспруденції, основою якої виступає беззаперечна віра в догму права, то найбільш оптимальною для обґрунтування «класичного» правового простору виступає концепція французького раціоналіста Р. Декарта, відповідно до якої простір та час є чистою однорідною протяжністю, прикладом якої може служи-

ти відомий усім юристам принцип дії закону в часі, просторі та за колом осіб. Але розуміння простору Р. Декартом налаштоване на осмислення просторовості матеріальних об'єктів, а тому не підходить для дослідження кібернетичного простору існування віртуальних об'єктів. Підхід Е. Гуссерля є більш адекватним для дослідження кібернетичного простору, проте його простір є результатом конститутивних процесів свідомості, в той час як віртуальна реальність може існувати незалежно від свідомості людини (наприклад, як породження штучного інтелекту). Відповідно до феноменологічного підходу, кібернетичний простір трактується як різновид концептуального простору, який формує своєрідний порядок співіснування ідей. Проте локалізувати кібернетичний простір виключно всередині комп'ютера — означало б наділити електронно-обчислювальний механізм свідомістю, що рівноцінно призводило б до нікчемного та абсурдного судження про визнання комп'ютера соціальним суб'єктом. Вихід із такої ситуації є можливим лише за умов трактування кібернетичного простору як порядку співіснування ідей у свідомості людей, які завдяки феноменологічному механізму інтерсуб'єктивності, що реалізується в кібернетичному просторі з допомогою комп'ютерних систем та мереж, є доступними для Іншого [10, с. 49–50].

Тому найбільш адекватною для осмислення сутності кібернетичного простору є концепція фундаментальної онтології М. Гайдеггера, оскільки вона розуміє простір як продукт «від-далення», тобто відмінності, різниці між «я» і «ти», яку не можна здолати, а отже, ця відмінність зберігається і на віртуальному рівні.

Осмислюючи кібернетичний простір у координатах М. Гайдеггера, слід зауважити, що буття-в-світі має характер сумісності й тягне за собою розуміння буття присутності, як спів-буття, спів-існування, але вже в межах кібернетичного простору, в якому Я та Інший вступає в комунікацію, перебуваючи при цьому на певній дистанції, котра успішно долається засобом інформаційних технологій, проте ніколи остаточно не зводиться нанівець.

У правничій літературі поняття правового простору здебільшого використовується догматично, у картезіанському ключі, що не дозволяє адекватно дослідити віртуальний простір. Яскравим прикладом служить дисертаційне дослідження російського правознавця В. Суханова, який інтерпретує правовий простір як складну, неоднорідну структуру, елементами якої виступають різноманітні соціально-просторові форми та види правового життя [11, с. 4].

У пострадянській філософії права неklasичне осмислення простору вперше здійснив вітчизняний правознавець О. Стовба, спираючись при цьому на фундаментальну онтологію М. Гайдеггера [1]. В центрі уваги О. Стовби знаходиться феномен правової ситуації, яка є джерелом буття права та первісно позначає той простір, у межах якого відбувається спів-буття суб'єктів. Отже, далі ми будемо досліджувати кібернетичний правовий простір як особливий — віртуальний — різновид правової ситуації.

Російський правознавець Ю. Пермяков у контексті аналізу провінційної правосвідомості влучно зазначає, що правове життя сповнене явищами, до яких з легкістю можна пристосувати просторові характеристики. Коли ми ведемо мову про межі можливого втручання держави у приватне життя особи чи розподіл функцій органів державної влади та місцевого самоврядування, то в пошуку аргументів задля захисту своєї позиції ми, так чи інакше, звертаємося до просторової моделі світу [12, с. 44–46]. Звісно, перелік прикладів зі зверненням до

просторової моделі світу цим не вичерпується і може бути суттєво доповнений, що свідчить про постійне використання існуючих просторових моделей. Ще однією просторовою характеристикою права є поняття «зіткнення», яке пронизує увесь буттєвий устрій права. Немає жодної проблеми права, в якій ми б не спостерігали зіткнення позицій конкретних суб'єктів (правовий конфлікт), що займають різне місце у правовому просторі [12, с. 44–46].

Як бачимо, модель поведінки, що задається правом, може включати певні прояви людської діяльності, у чому був правий німецький представник феноменологічної герменевтики А. Кауфман, стверджуючи, що право входить в екзистенцію людини шляхом діяння [13, с. 343]. Виключення із соціально-правової реальності певних проявів активності суб'єкта свідчить про розрізнення правового та соціального простору між собою, оскільки те, що має місце в соціальному просторі, може з легкістю стати нікчемним із позиції права.

Отже, правовий простір абсолютно не байдужий до сутності тих явищ, подій та процесів, які існують та функціонують у його межах. Будь-які події, що розгортаються на теренах правової реальності, в кінцевому результаті можуть бути редуковані до набуття, зміни або ж втрати певного статусу, який ми називаємо екзистенціальним. Набуваючи котрий — ми маємо чітко окреслені права та обов'язки, відійшовши від яких — ми автоматично змінюємо наш статус, який нам диктує вже нові правила співбуття-з-Іншим.

Проте досі категорія правового простору розроблялася без урахування можливості існування віртуальних правових явищ, які локалізовані у кіберпросторі, що, на наш погляд, примушує продовжувати інтенсивні пізнавальні розвідки у пошуку більш адекватного теоретико-методологічного терміна, який би допоміг чіткіше схопити специфіку правових аспектів кібернетичного простору, — такого, щоб дав змогу краще осмислити специфіку кібернетичного простору та кібернетичного злочину, а також їх взаємозв'язок із «правовим життям» (термін уведено у вітчизняну науку С. Максимовим), як одним із динамічних компонентів правової реальності [14, с. 183]. У свою чергу, правове життя конкретизується в тій особливій — правовій — ситуації, яка є онтологічним витокком права. Отже, увагу зосередимо на правовій ситуації як основному джерелі буття права.

Термін «правова ситуація» неодноразово зустрічається в текстах правознавців різноманітних шкіл та напрямів. Етимологічно «ситуація» позначає, власне, простір [1, с. 10]. Першим із філософів права, хто звернув увагу на екзистенціальні аспекти правової ситуації, був датський представник екзистенціальної філософії права Дж. Кон, який у своїй праці «Екзистенціалізм та правова наука» заклав міцні підвалини екзистенціального осмислення правової ситуації. Автор стверджує: «Правова реальність живе в конкретному життєвому випадку, правовому конфлікті та його вирішенні» [15, р. 21].

У нашому випадку термін «правова ситуація» є вдалою просторовою метафорою, проте з метою більш глибокого осмислення кібернетичного правового простору ми будемо вести мову про «кібернетичну правову ситуацію» як просторову метафору, що позначає середовище скоєння кібернетичного злочину — кібернетичний правовий простір. Правова ситуація як онтологічна основа правової реальності станом на сьогодні значно розширила поле своєї діяльності. Річ у тім, що світ є більш складним у просторовому відношенні. Безліч експериментів зі штучною реальністю (кібернетичним простором), а також різні способи

відтворення реальності потягнули за собою значні зміни не лише у сприйнятті самої дійсності, а й суттєво вплинули на спосіб міжсуб'єктної комунікації. Характеризуючи особливості взаємовідносин у кібернетичному просторі, французький постмодерніст Ж. Бодрійяр зазначає, що такий простір є не чим іншим, як «простором симуляції» [16, с. 4–5]. Оскільки ані реальних співбесідників, ані конструктивного змісту повідомлень у мережевому просторі вже не існує, то люди мають справу не з реальністю, а з гіперреальністю, яка часто сприймається більш реально, ніж сама об'єктивно існуюча дійсність [16, с. 4]. Це значно ускладнює можливість людської свідомості чітко розрізнити реальне та віртуальне, особливо в тому випадку, коли віртуальність навмисно маскується, намагаючись повноцінно імітувати реальний світ [17, с. 170]. Тож задля пояснення, розуміння та інтепретації подій, явищ та процесів, що мають місце в кібернетичному просторі, використовується термін «симулякр».

Симулякр — це імітація неіснуючого. Симулювати, означає робити вигляд, що ти маєш те, чого насправді немає. У ситуації постмодерну, де реальність перетворюється у модель, опозиція між дійсністю та знаком стирається і все трансформується в симулякр. У просторі тотальної симуляції, *яким власне є кібернетичний простір* (курсив мій. — В. В.), не існує більше меж між реальним та уявним, реальність відтепер переходить у ранг гіперреальності, яка характеризується пануванням ірреферентних симулякрів та заміною реального знаками реального [16, с. 6].

Але у чому ж полягає протиправність кібернетичного злочину? Та що відрізняє його від інших правомірних явищ кібернетичного простору?

Насамперед слід зауважити, що право в нашому розумінні постає не як статичне суще, а як динамічний процесуальний феномен, котрий збувається під виглядом діалогу [18], комунікації [20] та направляє людей у їхньому співбутті-з-Іншими. Тому до питання правомірності явищ, які функціонують у кібернетичному просторі, варто поставитись із певними застереженнями, оскільки будь-яке правомірне, конструктивне явище чи процес є динамічним, тому може з легкістю перетворитись на протиправне діяння. Термін «правомірність» є складовим двох незалежних слів «право» та «міра», де останнє визначає «межу», «поріг», перетинання якого тягне за собою певні зміни. Специфіка кібернетичної правової ситуації полягає в тому, що межею для правомірності служить не лише чутливість налаштованих апаратних та програмних засобів захисту комп'ютерних систем та мереж, переходячи які можна вести мову про кібернетичний злочин, а й ставлення цим самим «під удар» природного права Іншого на можливість отримувати, шукати, користуватись та розпоряджатись електронними інформаційними ресурсами, які можуть знаходитись як на комп'ютері користувача, так і на віддаленому сервері. Перехід через межу (бодай віртуальну) свідчить про «негативну трансценденцію» кіберзлочинця, який постійно зосереджений на подоланні існуючих перепон, дезорганізуючи в такий спосіб кібернетичний простір [19, р. 64].

Таким чином, коли ми ведемо мову про межі правового простору, то в рамках нашої свідомості вимальовується певна картина, де межі правового простору стають схожими на якусь зовнішню форму, яка обмежується власним функціональним потенціалом. Себто, правовий простір вичерпує себе своїми ж функціями, що й встановлюють межі, та перетнувши які, потрапляємо в зовсім іншу систему просторових координат. Межі правового простору стають у тако-

му випадку своєрідною «оболонкою», усередині якого розгортаються всі можливі прояви правового життя індивідів [21, с. 143].

Висновок. Підсумовуючи наведене вище, можна постулювати таке: кібернетичний простір, котрий інтерпретувався в дусі фундаментальної онтології М. Гайдеггера, не зводиться лише до віртуального простору, в якому циркулюють електронні дані всіх комп'ютерів світу. Кібернетичний простір постає, в нашому випадку, особливим симулятивним середовищем спів-буття-з-Іншими, в котрому «Я» та Інший шляхом інтерсуб'єктивних механізмів перебувають у комунікативних (діалогічних, ситуативних) відносинах. Кібернетичний злочин розуміється як пряме зашкодження можливостям Іншого діяти у кібернетичному просторі відповідно до його екзистенціального становища. Отже, зазначені можливості (спів-буття з Іншими у симулятивному середовищі) і є об'єктом кібернетичного злочину, в той час як його предметом виступають конкретні блага (право власності на певну програму, інформацію, збережену у цифровому вигляді, тощо). Таким чином, специфіку кібернетичного правового простору як середовища вчинення кібернетичного злочину стає можливим виокремити через термін «кібернетична правова ситуація».

Але як існує суб'єкт у кібернетичному просторі? Адже, незважаючи на всю симулятивність, кібернетичний злочин неможливий без суспільної небезпеки, без шкоди правам конкретної особи тощо. Або, якщо ставити питання більш широко, якою є специфіка «кібернетичної правової ситуації» в цілому порівняно із «звичайною» правовою ситуацією? На ці питання поки що немає відповідей. Тому слід констатувати, що наведені думки та ідеї щодо запропонованої проблематики не є претензією на абсолютну і остаточну істину, а є тільки першими кроками на шляху до цілісного осмислення зазначених явищ.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Стовба А. В.* Правовая ситуация как исток бытия права / А. В. Стовба. — Харьков, 2006. — 176 с.
2. *Декарт Р.* Сочинения : пер. с лат. и фр. : в 2 т. Т. 1 / Р. Декарт ; сост., ред. вступ. ст. В. В. Соколова. — М. : Мысль, 1989. — 654 с.
3. *Свасьян К. А.* Феноменологическое познание. Пропедевтика и критика / К. А. Свасьян. — 2-е изд. — М. : Акад. проект; Альма Матер, 2010. — 206 с.
4. *Серкова В.* К вопросу о пространственном конституировании в феноменологии Эдмунда Гуссерля / В. Серкова // *Horizon феноменологические исследования.* — 2012. — № 1 (1). — С. 65–75.
5. *Шпигельберг Г.* Феноменологическое движение. Историческое введение : пер. с англ. / Г. Шпигельберг ; пер. гр. авт. под ред. М. Лебедева, О. Никифорова. — М. : Логос, 2002. — 680 с.
6. *Гуссерль Э.* Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. Кн. первая / Э. Гуссерль ; пер. с нем. А. В. Михайлова ; вступ. ст. В. А. Куренного. — М. : Акад. проект, 2009. — 489 с.
7. *Молчанов В.* Исследования по феноменологии сознания / В. Молчанов. — М. : Изд. дом «Территория будущего», 2007. — 456 с.
8. *Мотрошилова Н.* Учение Гуссерля о вещи, восприятии и пространстве [Электронный ресурс] / Н. Мотрошилова. — Режим доступа : URL: http://philosophy.ru/library/husserl/husserl_motr.html.
9. *Хайдеггер М.* Бытие и время / М. Хайдеггер ; пер. с нем. В. Бибихина. — М. : Ad Marginem, 1997. — 452 с.

10. Волов А. Г. Философский анализ понятия «киберпространство» / А. Г. Волов // Философские проблемы информационных технологий и киберпространства : материалы II Междунар. междисциплин. науч.-практ. конф. — Пятигорск, 2011. — С. 49–54.
11. Суханов В. В. Правовое пространство и его формы : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / В. В. Суханов. — М., 2005. — 26 с.
12. Пермяков Ю. Провинциальное правосознание: опыт исторической непричастности / Ю. Пермяков // Обществ. науки и современность. — 2012. — № 6. — С. 43–50.
13. Кауфман А. Попередні зауваження щодо правової логіки та онтології відносин. Засади правової теорії, заснованої на понятті «персона» / А. Кауфман // Філософія права і загальна теорія права. — 2013. — № 1. — С. 329–344.
14. Максимов С. И. Правовая реальность: опыт философского осмысления : монография / С. И. Максимов. — Харьков : Право, 2002. — 328 с.
15. Cohn G. Existentialism and Legal Science / G. Cohn. — New-York : Oceana publications inc., 1967. — 148 p.
16. Бодрийяр Ж. Симулякры и симуляция / Ж. Бодрийяр ; пер. О. А. Печеникина. — Тула, 2013. — 209 с.
17. Ладов В. А. Феноменология виртуальной реальности / В. А. Ладов // Философские проблемы информационных технологий и киберпространства : Материалы II Междунар. междисциплин. науч.-практ. конф. — Пятигорск, 2011. — С. 169–176.
18. Честнов И. Л. Постклассическая теория права / И. Л. Честнов. — СПб., 2012. — 650 с.
19. Balkin J. M. Cybercrime: digital cops in a network environment / J. M. Balkin. — New-York : New York University Press, 2007. — 268 p.
20. Поляков А. В. Прощание с классикой, или как возможна коммуникативная теория права / А. В. Поляков // Рос. ежегодник теории права. — 2008. — №1. — С. 9–42.
21. Малахов В. П. Основы философии права : учеб. пособие / В. П. Малахов. — М. : Акад. проект: Культура, 2005. — 240 с.
22. Thomas D. Cybercrime: law enforcement, security and surveillance in the information age / D. Thomas, B. Loader. — London : Routledge, 2000. — 320 p.

Войчишин В. Б. Кібернетичний простір та кібернетичний злочин: спроба посткласичних інтерпретацій

Анотація. У статті осмислюються кібернетичний простір і кібернетичний злочин, які з допомогою посткласичної методології, а саме фундаментальної онтології М. Гайдеггера, набувають нових інтерпретацій. Кібернетичний простір розуміється як продукт «від-далення», тобто відмінності між «я» і «ти», яку не можна здолати, а отже, ця відмінність зберігається і на віртуальному рівні. Кібернетичний злочин постає як пряме зашкодження можливостям Іншого, шляхом обмеження його зовнішньої свободи діяти у кібернетичному просторі відповідно до його екзистенціального статусу.

Ключові слова: кібернетичний простір, кібернетичний злочин, правова ситуація, правовий простір, симулякр, віртуальна комунікація.

Войчишин В. Б. Кибернетическое пространство и кибернетическое преступление: попытка постклассических интерпретаций

Аннотация. В статье осмысливаются кибернетическое пространство и кибернетическое преступление, которые с помощью постклассической методологии, а именно фундаментальной онтологии М. Хайдеггера, приобретают новые интер-

претации. Кибернетическое пространство понимается как продукт «от-даления», то есть отличия между «я» и «ты», которое нельзя преодолеть, в связи с чем это различие сохраняется и на виртуальном уровне. Кибернетическое преступление являет собой прямое нарушение (правомерных) возможностей Другого путем ограничения его внешней свободы действовать в кибернетическом пространстве в соответствии с его экзистенциальным статусом.

Ключевые слова: кибернетическое пространство, кибернетическое преступление, правовая ситуация, правовое пространство, симулякр, виртуальная коммуникация.

Voychyshyn V. Cyberspace and Cybercrime: Attempt of Postclassical Interpretations

Summary. A cyberspace and a cybercrime, acquiring new interpretations by the means of postclassical methodology, namely fundamental ontology of M. Heidegger, are analyzed in the article. A cyberspace is understood as a result of «Ent-fernung», that means the difference between «I» and «you» which cannot be overcome, and thus this difference remains on a virtual level. A cybercrime is presented as a direct violation of possibilities of the Other by limiting his external freedom to act in the cyberspace according to his existential status.

Key words: cyberspace, cybercrime, legal situation, legal space, simulacrum, virtual communication.